

КОМУНІКАТИВНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ ФАХІВЦЯ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ І СПОРТУ

Важливо дослідити комунікативну компетентність та її розвиток у майбутнього фахівця ще з часу навчання у вищому навчальному закладі, коли закладається підґрунтя для його професійно-особистісного і комунікативного розвитку. На сьогодні не існує загальновизнаного підходу до практики розвитку комунікативної компетентності у майбутнього фахівця з фізичної культури і спорту, що враховував би специфіку становлення у нього комунікативних характеристик. Саме у студентські роки відбувається активне набуття студентами індивідуального досвіду в професійному спілкуванні, «оформлення» професійних, комунікативних і організаційних навичок і вмінь у сфері навчально-професійного спілкування. Відтак, наше психолого-експериментальне дослідження покликане розкрити специфіку розвитку комунікативної компетентності у майбутніх фахівців з фізичної культури і спорту.

Поняття комунікативна компетентність утворилося від лат. *communico*, що означає робити загальним, зв'язувати, спілкуватися, і *competens* (*competentis*) – здатний. Звідси до змісту цього поняття зазвичай відносять «сукупність знань про норми і правила ведення природної комунікації – діалогу, суперечки, переговорів і т. ін.» [1; 2]. Комунікативна компетентність пов'язана із здатністю передавання-прийняття інформації; з оволодінням різними засобами: вербальними і невербальними; з особистим впливом; досягненням однакового сприйняття комунікативної ситуації.

Уточнюючи розуміння сутності поняття «комунікативна компетентність», подамо такі його найбільш поширені тлумачення:

- знання норм і правил спілкування, адаптаційних навичок як умова досягнення ефективних відносин (В. Москаленко, А. Козлов, Т.Іванова) [3];

- орієнтованість особистості в різних ситуаціях спілкування, в умовах постійної зміни психічних станів, міжособистісних взаємин і соціальної ситуації (М.М. Обозов, Ю.М. Жуков) [4].

- уміння встановлювати і підтримувати необхідні контакти з іншими людьми (Г. Данченко, Ю.М. Жуков, С. Козак, Л.А. Петровська, П. Растенніков, В. Степанов) [5];

О.М. Корніяка вичленовує у психологічній структурі комунікативної компетентності, за допомогою якої суб'єкт у процесі діяльності і спілкування реалізує три основних функції: комунікативну, перцептивну й інтерактивну, – три структурних компоненти: комунікативно-мовленнєвий, соціально-перцептивний, інтерактивний. У зв'язку з цим дослідниця зауважує, що комунікативна компетентність об'єднує у своєму складі три основних групи вмінь, або здатностей (компетентностей):

- *Комунікативно-мовленнєву здатність*, що об'єднує такі вміння: а) отримання інформації; б) адекватне розуміння смислу інформації; в) програмування і висловлення своїх думок в усній і письмовій формі.

- *Соціально-перцептивну здатність* як сприймання і розуміння сутності іншої людини, взаємопізнання і самооцінку.

- *Інтерактивну здатність* як вміння організовувати і регулювати взаємодію та взаємовплив та досягати взаєморозуміння.

Застосовуючи системний підхід до аналізу структури комунікативної компетентності, ми виділили чотири основних компоненти: *когнітивний (пізнавальний), комунікативно-мовленнєвий, соціально-перцептивний та інтерактивний*. Всі структурні

компоненти комунікативної компетентності перебувають у нерозривній єдності між собою, але для зручності аналізу ми розглядаємо кожен з компонентів окремо.

Дослідження проводилося на базі Київського університету імені Бориса Грінченка упродовж 2018–2020 рр. В емпіричному дослідженні взяли участь студенти I – II курсу 60 студентів Факультету здоров'я, фізичного виховання і спорту Київського університету імені Бориса Грінченка віком від 17–18 років, які навчалися за спеціальністю «Фітнес та рекреація» та «Тренерська діяльність».

Одним із головних завдань нашого дослідження є визначення рівнів сформованості комунікативної компетентності та її компонентів у досліджуваних студентів.

В нашому дослідженні брали участь лише студенти денної форми навчання, котрі навчалися за такими спеціальностями: «Фітнес та рекреація» і «Тренерська діяльність». З них 22 студенти опановують спеціальність «Фітнес та рекреація», а 38 осіб – «Тренерська діяльність». 40,3 % нашої вибірки становлять чоловіки і 59,7 % жінки. Порівняно з чоловіками, у котрих не зафіксовано високого рівня розвитку комунікативної компетентності, у жінок спостерігається високий рівень її розвитку, хоча він поширюється лише на 2,6 їх відсотка. Значний відсоток чоловіків має середній рівень розвитку комунікативної компетентності: 72,2 %; відповідно низьким рівнем володіють 28,8 % чоловіків. У значній частині студентів (58 %) комунікативна компетентність сформована на середньому рівні. Низький рівень сформованості комунікативної компетентності зафіксовано у 38 % студентів. Високим рівнем комунікативної компетентності володіє 4 % студентів. 73 % студенток мають середній рівень розвитку комунікативної компетентності, 12 % – низький рівень її сформованості і відповідно 5 % – низький.

Незначний відсоток студентів (4 %), котрі навчаються за спеціальністю «Фітнес та рекреація», мають високий рівень розвитку комунікативної компетентності. Натомість у студентів, що навчаються за спеціальністю «Тренерська діяльність», взагалі не зафіксовано високого рівня розвитку комунікативної компетентності. Менша кількість цих студентів мають середній рівень розвитку комунікативної компетентності порівняно зі студентами, котрі навчаються за спеціальністю «Фітнес та рекреація»: відповідно 68 % і 61 %. До того 39 % студентів, які навчаються за спеціальністю «Тренерська діяльність», властивий низький рівень розвитку комунікативної компетентності, що перевищує певною мірою кількість (28 %) тих досліджуваних, котрі навчаються за спеціальністю «Фітнес та рекреація».

Результати дослідження показали, що сформованість комунікативної компетентності у майбутніх фахівців з фізичної культури і спорту є недостатньою, а володіння студентами окремими її комунікативними проявами слід розвинути до вищого рівня.

Література

1. Кондрацька Г. Д., Чепелюк А. В. Система формування професійно-мовленнєвої культури спілкування майбутніх фахівців фізичного виховання. *Траектория науки. Международный электронный научный журнал*. 2016. Т. 2, № 11, С.11-16

2. Beseda N., Martynenko A., Moroz Y. *Future Specialists in Physical Culture and Sport Communicative Competence Development by Training Methods International Journal of Engineering & Technology*, 7 (4.8) (2018) 806-809.

3. Петрушин, С. В. Психологический тренинг в многочисленной группе (методика развития компетентности в общении в группах от 40 до 100 человек) / С. В. Петрушин. – М. : Академический проект ; Екатеринбург : Деловая книга, 2000. – С. 256.

4. Sinyav S.S. *The forming of professional and communicative competence of sportspeople footballers in the training process. European journal of natural history №1, 2013 p.60-62.*

5. Hybels S, Weaver RL. *Communicating effectively.4-th ed. N.Y., 1995.*